

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

Заплітна Ірина Анатоліївна

канд. юрид. наук, викладач юридичних дисциплін

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Слотюк Вікторія Андріївна

здобувач вищої освіти юридичного факультету

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

Україна

Ключові слова: шлюбно-сімейні відносини, розірвання шлюбу, розлучення, колізійне врегулювання, взаємна згода.

Особливе місце в міжнародному приватному праві посідають шлюбно-сімейні відносини, у тому числі й розірвання шлюбу, що зумовлено специфікою правового регулювання, релігійними та національними традиціями, побутовими та економічними особливостями різних країн.

В міжнародному приватному праві проблематиці розлучень через гострі та численні колізії завжди приділялась особлива увага. В своїх працях дане питання досліджували такі науковці, як О. Є. Бурлай, А. С. Довгерт, О. О. Грабовська, В. І. Кисіль, О.О. Мережко та ін. Варто зауважити, що у вітчизняній літературі дана проблематика належним чином не обґрунтована та не опрацьована, саме тому вважаємо дану тему актуальною.

У міжнародному приватному праві питання розлучень вважається чи не найважливішим джерелом гострих колізій, що зумовлено різним врегулюванням процедури та підстав розірвання шлюбів, а також невизнанням іноземних розлучень у власних юрисдикціях багатьох держав. Попри те, що в розірванні шлюбів присутні національні особливості, досі існують країни, в яких розлучення є неможливим. Це Ірландія, Парагвай та Аргентина. В Італії,

для прикладу, розірвання шлюбу є можливим виключно за наявності чітко встановленого обмеженого кола підстав, котре не включає взаємну згоду подружжя. Французька правова система передбачає, що протягом перших шести місяців після шлюбу неможливо розірвати шлюб за взаємною згодою. В Англії не може бути подана заява про розірвання шлюбу, якщо з моменту укладення шлюбу не минуло трьох років. Судовий та позасудовий порядок розірвання шлюбу передбачений за законодавством США. Але, позасудовий порядок можливий виключно за наявності шлюбного договору між подружжям, в якому передбачено майнові права та обов'язки сторін та їх майнові права та обов'язки відносно дітей [1, с. 225-226]. Та найбільше країн допускають розлучення, в тому числі за взаємною згодою подружжя, серед яких Бельгія, Англія, Данія, Норвегія, Німеччина, Російська Федерація [2, с. 147].

Відповідно до ст. 63 Закону України «Про міжнародне приватне право» припинення шлюбу та правові наслідки за його припинення визначаються правом, котре діє на цей час щодо правових наслідків шлюбу [3]. Зважаючи на те, що одним із способів припинення шлюбу виступає розлучення, то колізійні норми відносно питання розлучення зосереджені в міжнародних договорах. Проте, як зауважує К. В. Ланцева, здебільшого договорів про правову допомогу не містять колізійних норм щодо розірвання шлюбу (для прикладу з Республікою Куба) [4, с. 224]. Автор, посилаючись на думку вітчизняних науковців, зазначає, що до розірвання шлюбу застосовується законодавство держави:

- громадянами якої являється подружжя у момент подання заяви або ж в момент порушення справи;
- за умови різного громадянства осіб в установу якої подано заяву;
- спільного місця проживання осіб із різним громадянством;
- орган якої порушив справу, якщо особи мають різне громадянство та проживають на територіях різних держав [4, с. 224].

Як правило, розірвання шлюбу можливе в судовому порядку або ж через державні органи РАЦСу. Відповідно до ст. 106 Сімейного кодексу України в

державних органах РАЦСу розриваються шлюби за спільною заявою подружжя, яке немає дітей, незалежно від наявності між ними майнового спору [5].

Слід відмітити, що в сфері регулювання шлюбно-сімейних відносин окремою проблемою виступає визнання розлучення, що мало місце за кордоном. Тобто, це визнання полягає у поширенні законної сили рішення іноземного суду чи другого правозастосовчого органу на територію нашої держави. В. П. Жушман називає дві форми такого визнання: або шляхом легалізації документу про розлучення, виданого за кордоном, або у вигляді визнання іноземного судового рішення про розлучення судом України [6, с. 244-245].

Хочемо звернути увагу, що на відміну від вище вказаних процедур щодо розлучення, є такі країни, де схожа процедура навпаки є максимально спрощеною. Для прикладу, особиста присутність подружжя під час розлучення в деяких штатах Мексики взагалі не вимагається. Подружжя свою заяву може відправити поштою, відповідно в такий самий спосіб й одержати судові рішення. А от згідно законодавства Швеції, шлюб може бути розірваний за заявою однієї зі сторін, при цьому позивач не зобов'язаний пояснювати причини розлучення суду, а суд, в свою чергу, перевіряти, чи дійсно мало місце розпаду шлюбу як такого. Якщо інша сторона не має заперечень проти розлучення, то шлюб розривається без призначення будь-яких термінів. Такий підхід Швеції обумовлений концепцією невтручання країни в особисте життя своїх громадян [7].

Таким чином, на підставі вище проаналізованого, вбачається, що правове врегулювання розірвання шлюбу в сьогоdnішньому світовому суспільстві характеризуються своєю пов'язаністю із релігійними та моральними уявленнями, побутовими та економічними особливостями, соціальним рівнем та історичним розвитком країн, етнічною, культурною та національною специфікою, пов'язаністю з основними правовими принципами кожної держави тощо. Враховуючи розбіжності в колізійному регулюванні розірвання шлюбів,

а також у відповідності до законодавства іноземних держав, вважаємо, що дана проблема потребує подальшого наукового дослідження, яке, в свою чергу, сприятиме поглибленню знань та суті даного питання і, таким чином, слугуватиме основою для розвитку не лише міжнародного приватного права, але й міжнародного сімейного права.

Список використаних джерел:

1. Цилукова І. В. Колізійні питання укладення і розірвання шлюбу в міжнародному приватному праві. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. С. 223-227. URL : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/28058/1/057_223_227.pdf (дата звернення: 12.11. 2020).
2. Калакура В. Я. Проблеми колізійного регулювання сім'ї та шлюбу в міжнародному приватному праві. *Право України*. 2013. №7. С.145–154.
3. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 червня 2005 року № 2709-IV. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 32, ст. 422. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15#top> (дата звернення: 12.11. 2020).
4. Ланцева К. В. Цивільно-правові аспекти колізійного регулювання шлюбно-сімейних відносин в Україні та Республіці Куба. *Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право)*, 4 (63). 2013. С. 222–227.
5. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 12.11. 2020).
6. Жушман В.П. Міжнародне приватне право : [Підручник] / В. П. Жушман, І. А. Шуміло. Х.: Право, 2011. 320 с.
7. Овчаренко А. Визнання реєстрації та розірвання шлюбу за двосторонніми міжнародними договорами, укладеними Україною. *Юстиніан*. URL : www.justinian.com.ua (дата звернення: 12.11. 2020).

